

zaaknummer 2012T580(1)

19 maart 2015

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. C.E.J.M. Heerkens Thijssen, advocaat te
Amsterdam

tegen:

(*wijlen*) **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
(tijdens haar leven) lid van de congregatie Zusters Franciscanessen "St.
Anna" van Oudenbosch.

1. De procedure

1.1 Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 1 juli 2014.

1.2 Op 1 augustus 2014 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van zuster [naam], algemene overste Zusters Franciscanessen "St. Anna" te Oudenbosch.

1.3 Op 29 januari 2015 zijn van de zijde van klager nadere stukken ter griffie ingediend.

1.3 Op 12 februari 2015 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen en hij heeft zijn standpunt toegelicht. Klager werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. Heerkens Thijssen.

Namens de Congregatie is verschenen zuster [naam], algemene overste van de Zusters Franciscanessen "St. Anna" van Oudenbosch. Zij heeft zich doen vergezellen door [naam],

secretaris van de KNR en woordvoerder namens de Congregatie en de heer [naam], kloostermanager.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. In 1952, toen klager vier jaar oud was, ging hij naar de kleuterschool (destijds de bewaarschool) [naam] in [plaats].

Klager heeft aanvankelijk, in het klaagschrift, gesteld dat zijn groepsonderwijzeres aangeklaagde was. Later kreeg klager “betere beelden” en heeft hij zich daarentegen duidelijk herinnerd dat niet de groepsonderwijzeres maar de hoofdzuster aangeklaagde moet zijn geweest. Klager had een bijzondere talent, dat zijn eigen onderwijzeres had ontdekt. Hij kon het scheppingsverhaal en andere religieuze verhalen op vierjarige leeftijd woordelijk navertellen. Toen dit bekend werd op school heeft aangeklaagde, de hoofdzuster, hem onder haar hoede genomen. Met instemming van zijn ouders werd na school geoefend en zo kon klager ook in kerken optreden. Tussen klager en aangeklaagde was een warme band ontstaan. Aangeklaagde knuffelde klager regelmatig wanneer hij bij haar op schoot zat. Klager stelt dat aangeklaagde steeds verder ging en hem intimiteiten opdrong. Hij herinnert zich dat hij bij haar met een boek op schoot zat en dat aangeklaagde over zijn blote buik streelde en daarna ook met haar hand van boven in de broek zijn blote geslachtsdelen betastte. Aangeklaagde drukte het achterhoofd van klager tegen haar borsten en bewoog haar onderlichaam. Klager vond deze handelingen uiterst onplezierig en totaal niet gelijken op het geknuffel dat hij gewend was van zijn moeder. Klager weet zich nog de geur van aangeklaagde te herinneren.

Volgens klager heeft het misbruik gedurende een half jaar plaatsgevonden en stopte nadat klager was weggelopen van school. Klager kon de nabijheid van aangeklaagde niet langer verdragen. Thuis heeft klager niet durven vertellen, waarom hij was weggelopen. Ter zitting heeft klager gezegd dat hij daar geen woorden voor had. Door zijn moeder werd hij teruggebracht. Moeder heeft op geïrriteerde toon aan aangeklaagde gevraagd, hoe zoiets kon gebeuren. Klager moest immers een druk kruispunt oversteken. Klager herinnert zich de woorden van aangeklaagde nog letterlijk: ”Dat zal nooit meer gebeuren”. Voor straf moest klager van aangeklaagde op de meditatiezolder voor een groot kruisbeeld gaan zitten, waar Jezus hem zou komen straffen. Klager herinnert zich een oranje lampje en een bidstoel. Hij heeft daar voor zijn gevoel heel lang gezeten en hij was doodsbang en stijf van angst. Zowel aan het misbruik als aan de daarop gevolgde straf heeft klager een trauma overgehouden.

2.2 Klager kreeg last van nachtmerries en durfde niet meer in het donker te slapen. Het werd een dagelijks gevecht om weer naar het schooltje te gaan. Op aanraden van de nonnen werd klager door de ouders voorgehouden, dat hij bij weigering in een politiecel zou komen. Klager weet zich nog te herinneren dat hij door zijn moeder werd meegenomen om naar die cel te kijken. Klager ontwikkelde ten gevolge daarvan een eetstoornis, waarvoor hij opgenomen werd in [instelling] in [plaats]. Hoewel de ouders langzaam duidelijk werd dat het verzet van klager tegen aangeklaagde was gericht, durfden zij tegen haar niets te doen. De ouders waren afhankelijk van de [naam]vereniging voor hun kleding en bovendien zat grootvader als zouaaf thuis de hele dag te bidden. Verzet tegen de R.-K. Kerk was uitgesloten. De ouders van klager zijn later verhuisd, waardoor klager niet meer terug hoefde naar genoemde bewaarschool. Van een zorgeloos kind was klager echter voorgoed veranderd in een getraumatiseerd persoon.

2.3 Klager heeft een verklaring overgelegd van zijn zuster [naam]. Zij heeft verklaard dat de familie van klager al in 2004 op de hoogte is gesteld van het seksueel misbruik van klager op vierjarige leeftijd. De familie heeft op dat moment pas begrepen wat er met klager aan de hand was. Hij was immers veranderd van een hoogbegaafd vrolijk jongetje in een agressieve

en lastige jongen, die van huis wegliep en die overmatige belangstelling voor seks had. Klager werd op negenjarige leeftijd al onder voogdij geplaatst. De vader werd door de nonnen geadviseerd klager een flink pak rammel te geven, wanneer hij weer eens dwars was. Het hele gezin heeft onder klagers gedrag geleden, aldus de zuster van klager.

Ter zitting heeft klager gezegd dat hij zijn vader op de hoogte heeft gesteld toen hij een jaar of veertig was. Tegen zijn zuster heeft klager pas in 2014 over aangeklaagde gesproken en niet al in 2004.

2.4 Klager verzoekt de Klachtencommissie de kerkelijk verantwoordelijke te adviseren het misbruik in aard en omvang te erkennen. Klager wenst bovendien een geldelijke compensatie te ontvangen voor het hem aangedane leed.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

3.1 Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. De algemene overste heeft in haar reactie gesteld dat zij persoonlijk heeft gesproken met klager tijdens het onderzoek van de bijzonder griffier en dat zij hem ziet als een persoon met ernstige (psychiatrische) problemen. Om recht te doen aan alle partijen, zowel aan klager als aan de overleden zuster van de congregatie heeft de algemene overste toch getracht te achterhalen of hetgeen klager heeft beschreven op welke manier dan ook kan worden bevestigd.

3.2 De algemene overste vraagt zich in de eerste plaats af in hoeverre een kind van amper vier jaar in staat is om te bepalen of er seksueel onoorbare handelingen worden gepleegd, vooral als er geen sprake is van geweld bij deze handelingen. De algemene overste laat de beoordeling daarvan gaarne over aan een deskundige. Zij merkt daarbij op dat klager vrij gedetailleerd weet te vertellen dat het misbruik gedurende een half jaar drie maal per week na schooltijd plaatsvond. De algemene overste begrijpt niet dat de ouders van klager niet ongerust waren en gealarmeerd.

3.3 Voor wat betreft de, door klager genoemde en beschreven, kinderstrafkamer op de meditatiezolder kan de algemene overste zich niet voorstellen wat klager bedoelt. Eerst sprak klager over de meditatiezolder. Deze heeft echter nooit bestaan, omdat het hele gebouw als school was ingericht. Vervolgens spreekt klager over een donkere ruimte of folterzolder met allemaal kruisbeelden. Ook deze ruimte heeft volgens de algemene overste nooit bestaan. In de bewaarschool was geen ruimte om een kind te isoleren. De kapel, met kruisbeelden, was in een ander gebouw. Het is ondenkbaar dat een zuster een jongetje van vier jaar oud hier ongezien een intensieve straf zou kunnen laten ondergaan, aldus de algemene overste.

3.4 Voor de algemene overste is het niet acceptabel dat zuster [naam] als aangeklaagde wordt gezien. Zelf heeft de algemene overste na intensief onderzoek de naam van zuster [naam] naar boven gekregen, welke onmiddellijk werd bestempeld als aangeklaagde totdat dit niet langer kon worden volgehouden omdat [naam] in genoemde periode niet aan de school was verbonden. Vervolgens kwam de algemene overste met de naam van zuster [naam], die op dit moment als aangeklaagde wordt beschouwd. Uit het onderzoek van de bijzonder griffier kwamen echter nog enkele namen naar voren. Naar de mening van de algemene overste zijn er geen overtuigende aanwijzingen aangedragen die wijzen in de richting van zuster [naam] als aangeklaagde. Mocht de Klachtencommissie wel zuster [naam] als aangeklaagde beschouwen dan wil de algemene overste opmerken dat noch uit informatie van de Commissie Deetman noch uit enige andere bron klachten over genoemde zuster bekend zijn geworden.

3.5 De algemene overste stelt tot slot dat het leed dat klager heeft ondergaan en het misbruik dat hij heeft ervaren de congregatie ter harte gaat.

3.6 Ter zitting heeft [secretaris van de KNR] namens de congregatie betoogd dat er twee gesprekken met klager zijn gevoerd, waarvan een onder begeleiding van iemand van slachtofferhulp. Naar het oordeel van de congregatie was dit een goed gesprek, dat na een lange middag in een vertrouwelijke sfeer werd afgesloten. De congregatie was dan ook verbaasd te zien dat klager zijn klacht toch heeft doorgezet.

4. Reactie van klager

4.1 Klager acht de opmerking van de algemene overste dat zij klager ziet als een man met ernstige (psychiatrische) problemen onjuist en onnodig kwetsend.

4.2 Klager stelt voorts dat er bij seksueel misbruik niet altijd sprake is van fysiek geweld. Wèl heeft aangeklaagde klager opgesloten in een donkere ruimte, zoals ook een andere medeleerling heeft ervaren. Klager blijft er daarbij van overtuigd dat er wel een zolder was. Klager wijst hierbij als bewijs op de foto zoals door hem getoond alsmede op de foto zoals bijgevoegd door de bijzonder griffier. Hieruit moge blijken dat de zolder zelfs groter is dan de gehele tweede etage.

4.3 Voorts bevreemdt het klager dat de algemene overste niet al veel eerder zelf op de naam van zuster [naam] is gestuit. Zij heeft toch het archief in handen. Klager heeft nooit beweerd dat zuster [naam] als aangeklaagde werd gezien. Ter zitting heeft klager nogmaals verklaard geen enkele twijfel over de persoon van zuster [naam] als aangeklaagde te hebben.

4.4 Dat de ouders van klager niet ongerust waren over zijn late thuiskomen is niet verwonderlijk. Klager bleef immers vaak na om de teksten van het scheppingsverhaal en andere voordrachten te oefenen met instemming van de ouders.

5. De beoordeling

5.1 Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

5.2 Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

5.3 Alvorens de klacht van klager inhoudelijk te beoordelen, heeft de Klachtencommissie ten aanzien van de ontvankelijkheid het volgende in aanmerking genomen.

Op grond van artikel 3.3 en artikel 12 van de Procedure heeft de voorzitter van de Klachtencommissie op 14 februari 2014 de bijzonder griffier [naam] verzocht een onderzoek in te stellen naar de identiteit van de door klager bedoelde zuster die in de periode 1952 werkzaam was als hoofd van de [school] in [plaats].

Uit het rapport van de bijzonder griffier van 12 mei 2014 is gebleken dat noch de identiteit van de aangeklaagde noch de plaats waar de handelingen hebben plaatsgevonden konden worden vastgesteld.

Klager heeft op grond van het rapport geconcludeerd dat aangeklaagde zeer waarschijnlijk zuster [naam] betreft, het hoofd van de bewaarschool. De naam van deze zuster kwam klager onmiddellijk zeer bekend voor, terwijl klager aan de andere twee door de bijzonder griffier genoemde namen van zusters minder herinnering heeft. Later en ter zitting heeft klager gesteld dat er bij hem geen enkele twijfel bestaat dat aangeklaagde zuster [naam] betreft.

De Klachtencommissie overweegt dat zij bij de beoordeling van de klacht ervan uitgaat dat aangeklaagde zuster [naam] betreft. De Klachtencommissie is tot dit oordeel gekomen omdat er bij klager geen enkele twijfel (meer) bestaat over het feit dat de hoofdzuster de aangeklaagde moet zijn en deze zuster [naam] ook in de jaarboeken wordt bestempeld als hoofdzuster van de bewuste school in de jaren 1949 tot en met 1952. De Klachtencommissie overweegt voorts dat de congregatie niet heeft gepersisteerd in zijn verweer tegen de persoon van aangeklaagde.

5.4 Vervolgens dient de vraag te worden beantwoord of het gestelde misbruik voldoende aannemelijk is geworden. Daartoe heeft de Klachtencommissie het volgende overwogen.

De verklaring van klager is op de Klachtencommissie oprecht overgekomen. De Klachtencommissie merkt daarbij op dat het verhaal van klager is gebaseerd op een zeer vroege herinnering van klager, waardoor naar het oordeel van de Klachtencommissie het verhaal niet op alle punten even authentiek kan zijn. Daarbij komt dat naast de eigen verklaring van klager geen feiten of omstandigheden aan het licht zijn gekomen, die de verklaring van klager ondersteunen. Aangeklaagde is niet bekend bij de Commissie Deetman en er zijn geen andere klachten bekend tegen aangeklaagde.

Ook overigens is niet gebleken van verklaringen die de klacht in enige mate van betekenis ondersteunen. Ook biedt de schriftelijke verklaring van de zuster van klager, mevrouw. [naam], als te weinig concreet, onvoldoende steun.

5.5 Gelet op bovenstaande overwegingen heeft de Klachtencommissie moeten vaststellen dat voor de feiten die klager heeft gesteld onvoldoende bewijs is gevonden, zodat de Klachtencommissie niet kan adviseren deze klacht gegrond te verklaren. Daarmee is overigens niet gezegd dat de door klager gesteld feiten niet waar zijn.

De Klachtencommissie gaat ervan uit dat de gesprekken die klager heeft gevoerd met vertegenwoordigers van de Congregatie meehelpen aan de verwerking van een trauma uit het verleden.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie de klacht niet gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 19 maart 2015 door mr. T.F.A.M. Hoogenboom, voorzitter, drs. J.L.H.H. Kunnen en drs. L. Erfteijer, leden, bijgestaan door mr. I.C.T.M. Jongens-Manders, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies heeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.